

Design městského mobiliáře pro město Kunovice

Rostislav Štefánek

Bakalářská práce
2005

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Katedra prostorového designu

akademický rok: 2004/2005

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Rostislav ŠTEFÁNEK**

Studijní program: **B 8206 Výtvarná umění**

Studijní obor: **Multimedia a design**

Téma práce: **Praktická část: Design městského mobiliáře pro město Kunovice (vybrané prvky).
Teoretická část: Historický vývoj veřejného prostoru – ulice a jejího vybavení mobiliářem.**

Zásady pro vypracování:

1. Analyzujte vývoj a rozsah městského mobiliáře.
2. Zhodnoťte výsledky analýzy, vyvodte závěry a navrhnete koncepci nového řešení.
3. Design vybraných prvků městského mobiliáře v kresebných variantách.
4. Rozpracování výsledného řešení se zřetelem na ergonomické parametry.
5. Formulujte teoretická východiska zdůvodňující navržené řešení, včetně dokumentace tvorby.

Rozsah práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

1. Martin Žampach: Vývoj měského mobiliáře jako reklamního media. UTB, FMK ve Zlíně, 2004
2. Časopisy Design Trend, DC ČR v Brně, 2002, ISSN: 1210-1591.
3. Šrytr P.: Městský mobiliář, Stavební ročenka, 2000, ČKAIT a ČSSI.
4. Městský mobiliář a drobná architektura, sborník referátů. Konference SHS ČMS 2001.
5. www.stránky, firemní literatura.

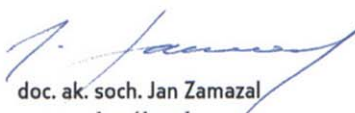
Vedoucí teoretické části: prof. ak. soch. Pavel Škarka
Katedra prostorového designu
Vedoucí praktické části: prof. ak. soch. Pavel Škarka
Katedra prostorového designu
Datum zadání bakalářské práce: 10. února 2005
Termín odevzdání bakalářské práce: 20. května 2005

Ve Zlíně dne 10. února 2005

prof. ak. soch. Pavel Škarka
děkan

L.S.

doc. ak. soch. Jan Zamazal
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma “ Historický vývoj veřejného prostoru – ulice a jejího vybavení mobiliářem“ jsem vypracoval samostatně. Použité zdroje a podklady jsou uvedeny v seznamu zdrojů.

Ve Zlíně, dne 20. května

Rostislav Štefánek

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Impulsem pro vznik této bakalářské práce byla potřeba města Kunovice, obměnit či vylepšit neutušený stav venkovního vybavení - mobiliáře. Součástí teoretické práce je stručný vývoj ulice - veřejného prostoru. Praktická část se zabývá problematikou související s tématem městského mobiliáře - jsou zde zmíněny některé problémy, které vznikají při navrhování či kompletování městského mobiliáře. Dále je zde zmíněn mobiliář v různých historických slozích a samotný design městského mobiliáře pro město Kunovice.

Abstrakt ve světovém jazyce

Main impulse for inception of this bachelor work was the need of the town Kunovice to modify and improve its outdoor equipment - street furniture. The component of the oretical part in my work is a short description of the street development as a public space.

Practical part is focused on problems connected with the topics of street furniture, here are mentioned some troubles, which are typical for designing and assembling the street furniture. Further is here touched on street furniture in several historical styles and than I am occupying myself with the design of street furniture for the town Kunovice.

ÚVOD.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 HISTORICKÝ VÝVOJ VEŘEJNÉHO PROSTORU – ULICE.....	10
1.1 DEFINICE ULICE.....	10
1.2 CHARAKTERISTIKA ULICE.....	10
1.3 HISTORICKÝ VÝVOJ ULICE – VEŘEJNÉHO PROSTORU.....	11
1.4 PRAVĚKÉ A STAROVĚKÉ OSÍDLENÍ.....	11
1.5 STŘEDOVĚK.....	12
1.6 NOVOVĚK.....	13
1.7 SOUDOBÁ ULICE	14
1.8 FUNKCE ULICE.....	16
1.9 VYBAVENÍ ULICE.....	16
1.10 OBRAZ ULICE	18
II. PRAKTICKÁ ČÁST	19
2 MĚSTSKÝ MOBILIÁŘ- DEFINICE A JEHO PRVKY	20
2.1 MĚSTSKÝ MOBILIÁŘ - JEDNOTNÝ MĚSTSKÝ STYL	21
2.2 MĚSTSKÝ MOBILIÁŘ JAKO CORPORATE IDENTITY	22
2.3 VLIV HISTORICKÝCH SLOHŮ NA DESIGN MĚSTSKÉHO MOBILIÁŘE	25
2.4 ZAČLENĚNÍ SOUDOBÉHO MĚSTSKÉHO MOBILIÁŘE DO HISTORICKÝCH CENTER MĚST	33
2.5 MĚSTSKÝ MOBILIÁŘ – PŘÍSTUP K PROBLEMATICE MĚSTSKÉHO MOBILIÁŘE V ČESKÉ REPUBLICE A V ZAHRANIČÍ	35
2.6 MĚSTSKÝ MOBILIÁŘ – ZAJÍMAVÉ PRVKY ZE SOUČASNOSTI.....	39
2.7 MĚSTSKÝ MOBILIÁŘ PRO MĚSTO KUNOVICE.....	42
2.8 VLASTNÍ DESIGN VÝROBKŮ	43
2.9 STOJANY NA KOLA	43
2.10 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NABÍDKY STOJANŮ NA KOLA	43
2.11 DESIGN STOJANU NA BICYKL	45
2.12 ERGONOMICKÁ STUDIE STOJANU NA BICYKL.....	46
2.13 ORIENTAČNÍ SYSTÉM.....	47
2.14 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NABÍDKY ORIENTAČNÍCH SYSTÉMŮ	47
2.15 DESIGN ORIENTAČNÍHO SYSTÉMU	49
2.16 ERGONOMICKÁ STUDIE ROZCESTNÍKU	51
2.17 LAVIČKY	51
2.18 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NABÍDKY LAVIČEK.....	52

2.19	DESIGN MĚSTSKÉHO POSEZENÍ	54
2.20	ERGONOMICKÁ STUDIE SEZENÍ	55
ZÁVĚR.....		57
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		58
SEZNAM OBRÁZKŮ		60
SEZNAM TABULEK.....		63

ÚVOD

Téměř každý z nás ve svém životě někdy použil nebo používá prostředky hromadné dopravy, či si někdy sedl v parku na lavičku a tiše relaxoval aniž by si kdy uvědomil, že při mnohdy dlouhém čekání na daný spoj, nebo při odpočinku mu zpřijemňuje pobyt nejeden z prvků městského mobiliáře, které často bez povšimnutí přecházíme.

Městský mobiliář se postupem doby stal jakousi všední součástí našeho života, která nás obklopuje a která nám přinejmenším zpestřuje či usnadňuje život v městech, vesnicích.

Kdybychom museli vybrat z celé řady prvků městského mobiliáře jeden prvek co se týče frekventovanosti použití v každodenním životě, určitě by na celé čáře zvítězil odpadkový koš.

Chladně bez mžiku oka se típnutím o jeho skelet zbavujeme minutu starého nedopalku, dvě minuty staré žvýkáci gummy, tři hodiny starého obalového materiálu, deset hodin starých zbytků stravy, týden starého přebytečného odpadu, který se jako šváb ukryl hluboko v postranní kapse. Neuvědomujeme si však, že tomuto nudnému a samozřejmému předmětu, stejně jako mnoha ostatním, kterými se obklopujeme někdo dal tvar a vytvořil jeho design.

V tomto triviálním předmětu, řečeno trochu nadneseně, se ukrývá celá designérská abeceda, která platí téměř pro všechny výrobky, které dnes lidstvo vyrábí.

Jasně funkci předmětu a nízké provozní a výrobní ceně se podřizuje volba materiálu, důraz je především kladen na jeho trvanlivost a udržitelnost ve veřejném prostoru.

Po složení této rovnice, se za neznámou dosazuje právě schopnost designéra vytvořit na základě těchto omezení ušlechtilý tvar.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÝ VÝVOJ VEŘEJNÉHO PROSTORU – ULICE

1.1 Definice ulice

Ulice se dá definovat jako nezastavěný, veřejný městský prostor, který má především pobytovou, dopravní a přístupovou funkci. Ulice má také bezpochyby městotvorný význam. Od okolního prostoru je ulice jednoznačně vymezena a určena zástavbou či jinou funkční plochou. Ulicí by měla vždy procházet dopravní trasa (cesta) pro pěší nebo vozidla.

Obr. 1. pohled do ulice

1.2 Charakteristika ulice

Ulice je součástí městské struktury, patří mezi historicky podmíněné základní prostorové formy města. Plní řadu urbanistických funkcí a má nezastupitelné místo v životě města, člověka. Je součástí dopravního a organizačního skeletu města. Její náplň, vybavení či prostorové parametry jsou ovlivněny její konkrétní polohou, funkcí a významem....

Má význam jako složka dopravní, přístupová a pobytová.

V prostoru ulice mohou být situovány dopravní trasy - koridory, trasy sítí, pěší cesty, přístupy k objektům veřejným či obytným, odpočinkové a provozní prostory, zeleň, vybavení – městský mobiliář....., architektonické a výtvarné doplňky (sochy, umělecká díla, apod.)

Důležitou složkou ulice a města je zeleň. Mluvíme-li o zeleni v ulici, máme na mysli především stromy. Základ stromové zeleně ve městě by mělo tvořit pouliční stromořadí. Pouliční stromořadí je zelení, která spolu s městskými parky poskytuje obyvatelům města možnost každodenního styku s přírodou. Jedná se o zpříjemnění pobytu člověka na veřejných prostranstvích. S městskou zelení souvisí i možnost posezení, místa pro hry dětí a zvířecích mazlíčků.

Ulice by měla splňovat rovněž nároky estetické, podílí se na prostorovém obrazu města, taktéž pouliční vybavení (městský mobiliář) by mělo mít určitou estetickou kvalitu.

1.3 Historický vývoj ulice – veřejného prostoru

Pokud se zabýváme ulicí a jejím obrazem je potřebné se zaměřit taktéž na otázky související s jejím vznikem, formováním, vývojem či proměnami. Retrospektivní údaje vývoje mnohdy umožní pochopit logiku jejího utváření a proměn. Já se pokusím o stručný nástin historického vývoje ulice – veřejného prostoru.

Veřejné prostory různých druhů a forem včetně ulice vznikaly a vyvíjely se od nejhlubší minulosti, prakticky od vzniku měst. Byly to hlavně prostory společenské a reprezentativní, shromažďovací a trhově.

I když samotná ulice je jasnou a ve svém principu jednoduchou prostorovou formou, utvářela se a modifikovala v dlouhém vývoji měst a městské struktury.

1.4 Pravěké a starověké osídlení

Předměstské osídlení ve starověku mělo jednoduchou skladbu, s náznakem řešení organizace a uspořádání prostoru. Potamické společnosti Starého i Nového světa se vyznačovaly vyspělou městskou kulturou. Mezopotámská a egyptská města měla vyvinuté široké a monumentální slavnostní procesní třídy. Funkce trhu se zpravidla odbývala před hradbami měst. Středoamerické a jihoamerické starověké kultury měly rozvinuté specifické, velmi účinné prostorové formy s působivou geometrickou skladbou volných prostorů a stavebních struktur. Největší prostorovou působivost měly kultovní areály s výraznou kompoziční osnovou a kompozičními návaznostmi.

Plnohodnotné městské prostory známe ze starověkého Řecka – jsou vytvářeny sítě ulic, z nichž hlavní osnova sítí ústila do agory. Tyto sítě ulic představují jasnou prostorovou a

funkční formu veřejného prostoru. Založená města měly pravoúhlou půdorysnou osnovu - dvě hlavní ulice navzájem kolmé.

Z poslední etapy antiky, z římského období známe další obohacení veřejných prostorů, a to nejen tvarové a prostorové, ale rovněž funkční - nové druhy veřejných staveb (např. lázně).

Římské ulice jsou budovány promyšleně a tvoří jasnou osnovu římského města. Standardní koncepce římského města (podle principu římského vojenského tábora) vychází z křížení dvou hlavních kompozičních a provozních os města. V křížení těchto os je situován centrální prostor (forum) – centrum města s veřejnými budovami.

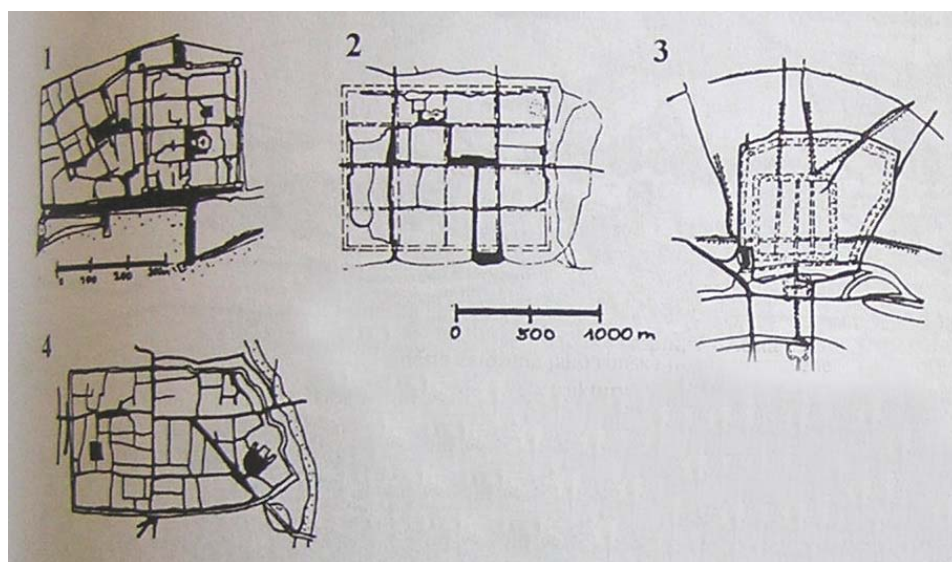
1.5 Středověk

Ve středověku se městská struktura dále vyvíjí, ale z hlediska funkcí a forem jen v menším rozsahu oproti antice. Vznikají prostorové formy se zajímavou a svébytnou architekturou, ale ve své podstatě jsou to jednoduché prostorové skladby, které odpovídají racionální struktuře středověkého města, vycházející ze zjednodušeného schéma města římského. Záměrnou kompozici uspořádání města a jeho prostorů ve středověku téměř nenajdeme, toto je spíše doménou dalších období – novověk. Záměrnou koncepci mělo pouze samo náměstí. Vzácnou výjimkou u středověkých měst je kompozice Nového města pražského, které ve své struktuře a uspořádání vykazuje záměrnou kompozici jednotlivých prostorů a jejich provázanost a tím předjímá myšlenky a koncepce následujících období. Rovněž středověká ulice je ve svém pojetí jednoduchý racionální prvek prostoru, určený k přístupu k objektům, pohybu pěších, jezdců a povozů.

Veřejným prostranstvím u středověkých měst je především náměstí s obchodní a tržní funkcí, náměstí s nejbohatšími měšťanskými domy a radnicí. Zde se provozovala především řemesla, obchod a trh. Náměstí byly výrazem moci a bohatství daného města. Má zpravidla pravidelný tvar, je obvykle obdélníkové nebo čtvercové. Středověké ulice nebyly koncipovány a řešeny s hlubším kompozičním, prostorovým a funkčním záměrem, odpovídaly především své základní funkční podstatě (provozu středověkého města). Jsou zpravidla úzké a na prostor náměstí napojeny obvykle v rozích, pokud možno s nejužším profilem - obranné důvody.

Obr. 2. Carcasson – celkový pohled na dochované pevnostní město

*Obr.3 .- města založená jako římské tábory- 1 -Split, 2- Aosta,
3-Köln, 4- Chester*

1.6 Novověk

Novověká stavba měst (renesanční, barokní, klasicistní) na rozdíl od středověku se snaží provázat jednotlivé prostory kompozičně mezi sebou. Projevuje se zde osovost, symetrie a další nástroje prostorové kompozice. Každá epocha novověku měla své vlastní specifické rysy v utváření prostoru. Tyto skutečnosti se odrazily i do formování veřejných prostorů - ulic, náměstí, parků a dalších veřejných prostranství. Novověké veřejné prostory mají často monumentální charakter. Novověk, který navázal na prostorovou bohatost antiky, změnil řadu středověkých prostorů.

Charakteristickým znakem novověkého uličního prostoru jsou, mezi jiným, rovněž monumentální bulváry se zelení (vzniklé v klasicistním období), které můžeme nalézt v celé řadě evropských měst. [4]

Obr. 4. ukázka dvou pařížských bulvárů

1.7 Soudobá ulice

Dnes jsou veřejné prostory města vytvářeny soustavou ulic, náměstí a dalších veřejných ploch jejich systém spoluvytváří prostorový obraz města. Tyto soustavy jsou určeny nejen k důležitým společenským činnostem, ale i k řadě běžných pobytových, pohybových a relaxačních aktivit. Primární postavení zde má nebo spíše měl by mít obyvatel nebo návštěvník města, měla by zde dominovat pěší chůze, která je tou nej přirozenější formou pohybu člověka.

Ulice je kromě fyzického prvku i prvkem sociálním. Lze ji analyzovat v termínech kdo ji vlastní, užívá a ovládá, z jakých důvodů byla zbudována. Ulice může potlačovat jisté aktivity a další podporovat.

Ulice zajišťuje spojení mezi budovami jak uvnitř jí samotné, tak s městem jako celkem. Jako spojnice zajišťuje pohyb obyvatel, pohyb zboží, který udržuje v chodu obchod a některé činnosti v ulici.

Auta jsou důležitým prostředkem dopravy a při plánování měst, ulic je nutno s nimi počítat. Silný a rychlý provoz ve velkém množství vyžaduje velké ulice. Dokud nebude

množství a pohyb dopravy regulován (co se týče výskytu dopravy ve středu měst) bude devastace ulic, náměstí jako míst sociálních kontaktů pokračovat.

Prostor ulice by měl být místem esteticky stimulujícím, např. sít' ozeleněných bulvárů je pro naše vnímání příznivější než vysoce technicky vyspělá městská autostráda.

Cestám v ulici by měli dominovat chodci. Chůze je spojujícím prvkem řady dalších činností: prohlížení výkladů, obdivování okolí, povídání s lidmi apod. Volnost, se kterou může člověk procházet a rozhlížet se, je velmi jasným měřítkem civilizačních kvalit městského prostředí.

Expanzí dopravy v 60. a 70. letech a ještě částečně i v 80. letech se vnitřní struktura města přeměnila na autodráhy a parkoviště. Z tohoto důsledku vymizela zeleň, města a ulice se staly pro pěšího uživatele nepříjemné až neobyvatelné.

Obr. 5. pohled na parkoviště v centru města

Obr. 6. Rathausplatz- náměstí, dříve obrovské parkoviště

Dobrým příkladem jak obnovovat přečpaná centra měst auty a parkovišti je **Rathausplatz** (radniční náměstí) v St. Pöltenu představuje jasný a jednoduchý dlážděný prostor, ve

kterém jsou zasazeny prvky městského mobiliáře. Ornamentální a materiálové variace dávají náměstí rytmus a člení plochu podle různých funkcí. Expresivní veřejné osvětlení je podstatným tématem architektonického konceptu (viz obr. 6.). [5]

1.8 Funkce ulice

Pro funkci ulice je charakteristický pohyb ulicí – pohyb za cílem, který se nachází v ulici nebo mimo ni. Jako veřejný prostor je ulice místem komunikace, kontaktu a pobývání obyvatel. Od svého vzniku byla funkce ulice spojena s pohybem a pobytem lidí. Ve 20. století se toto její poslání změnilo, vedle prostoru pro lidi se ulice stala i prostorem pro motorová vozidla, vznikl tak konflikt s mnoha souvislostmi i důsledky; konflikt, který současná společnost řeší.

1.9 Vybavení ulice

Realizace funkcí ulice je podmíněna jejím vybavením, které by mělo splňovat odpovídající prostorové parametry dopravní, provozní a pobytové v kapacitě vůči intenzitě provozu v ulici. Současná funkce a vybavení ulice se vyvíjely do dnešních mnohotvárných forem v dlouhém procesu historického vývoje.

Vybavení ulice- obecně v prostoru ulice mohou být situovány:

- **dopravní trasy a koridory**
- **trasy sítí**
- **pěší cesty**
- **přístupy k objektům obytným a veřejným**
- **pobytové a provozní plochy a prostory**
- **zeleň**
- **vybavení a objekty (městský mobiliář)**
- **architektonické a výtvarné doplňky**

Pobytová funkce ulice souvisí s bydlením a veřejným vybavením, výrazně ovlivňuje vybavení a uspořádání ulice a souvisí s posláním ulice jako veřejného prostoru pro obyvatele a návštěvníky.

Tab. 1. Vybavení zklidněných prostorů (podle Boeminghouse)

1.		
vybavení	prvky vybavení	charakter prostoru
Kryté přístřešky	přístřešek, rampa	vstupní, přestupní, obchodní, uspořádaný, kulturní, výtvarný doplněk
Ohraničení, vymezení	patník, zábradlí, lavička, zeď, plot, ohrazení, květník, schody, sloup	vstupní, přestupní, sezení, ohraničený, uspořádaný, obytný, občerstvení, výtvarný doplněk
Osvětlení	pouliční lampa, jiné osvětlení	vstupní, přestupní, obchodní, sezení, uspořádaný, občerstvení
Průčelí	fasáda, přístřešek, pergola, zastávka, stříška, slunečník	obchodní, sezení, čekání, uspořádaný, občerstvení
vybavení	prvky vybavení	charakter prostoru
Jednoduchý objekt		vstupní, přestupní, obchodní,
Sezení	přístřešek, lavička, sezení (jiné)	vstupní, přestupní, obchodní, sezení, čekání, uspořádaný
Zeleň	strom, přístřešek, květník, záhon	přestupní, obchodní, sezení, uspořádaný
Voda	kohoutek, pramen, potok	vstupní, přestupní, sezení, dopravní, uspořádaný
Hrací kout		vstupní, obchodní, uspořádaný,
Výtvarný doplněk	pramen, průčelí, umělecké dílo	přestupní, obchodní, uspořádaný, výtvarný doplněk
Reklama	reklamní sloup,	obchodní, čekání
Informace	inf. ukazatel, reklamní sloup, vitrina	uspořádaný
Označení, znak	uliční znak, grafické návěští, směrové označení, zastávka	vstupní, přestupní, obchodní, čekání, uspořádaný, výstavní,
Vlajka		obchodní, uspořádaný
Vitrina		obchodní, výstavní, přestupní
Prodejní místo		uspořádaný
Kiosek		uspořádaný
Výstavní pavilon		přestupní
Židle a křesla		uspořádaný, občerstvení
Odpadkové koše		přestupní, obchodní, sezení, čekání, zastávka

Stojany na kola		přestupní, uspořádaný
Hodiny		přestupní, sezení, dopravní, kulturní
Poštovní schránka		uspořádaný
Telefon	telefon, telefonní box	přestupní, obchodní, sezení
Automat		uspořádaný
WC		přestupný

[2]

1.10 Obraz ulice

Pěší návštěvník ulice vnímá ulici na základě smyslových vjemů, zkušeností a poznatků především o funkčnosti a účelnosti. Vytváří si tak obraz ulice jako komplexní představu

o poznaném prostoru, je to tedy ve své podstatě individuální mentální odraz vnímání prostoru, vybavení a aktivit. Tvář ulice se pak podílí na obrazu celého města. Pro tento obraz jsou charakteristické kategorie jako krása, zajímavost, přitažlivost, účelnost, pohodlnost apod. Každý člověk do této představy promítá vlastní vjemy a zkušenosti, ovlivněné jeho vlastnostmi, osobnostmi. Takto vzniklý mentální obraz města či jeho určitého dílčího prostoru je vlastně specifickou interpretací skutečného fyzického stavu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 MĚSTSKÝ MOBILIÁŘ- DEFINICE A JEHO PRVKY

Městský mobiliář – tímto termínem rozumíme **sjednocený vizuální styl** určený pro venkovní nábytek města, vesnice.

Prvky městského mobiliáře spolu s městskou architekturou se velkou měrou podílí na utváření celkového dojmu města, vesnice.

PRVKY MĚSTSKÉHO MOBILIÁŘE

stojany na kola	jednoduché kovové nebo vyrobené z kameniny
vývěsní skříně	vývěsní tabule pro potřeby městských úřadů
plakátovací plochy	
mříže ke stromům	ochranné mříže pro výsadbu stromů v chodnících
pouliční hodiny	
vitríny na mapy	pro orientační schéma výstavišť a pro plány měst
prosvětlené vitríny	(citylights) reklamní nosiče
zastřešení nástupišť	přístřešky např. pro železniční či autobusové nádraží
orientační systémy	pro usnadnění orientace ve městě
sloupky a zábradlí	slouží nám obvykle z estetických nebo dopravně – bezpečnostních důvodů či k vymezení určitého prostoru
odpadkové koše	jsou použity jak v exteriérech tak v interiérech
reklamní sloupy	
parkové lavičky	parkové a pouliční lavičky
prodejní stánky	novinové prodejní stánky s reklamními panely

Obr. 7. ukázka některých prvků z městského mobiliáře od firmy MM cité

2.1 Městský mobiliář - jednotný městský styl

Na začátku praktické části bych chtěl upozornit na jeden z neduhů, které se u nás často vyskytují v souvislosti s městským mobiliářem. Schválně jsem v definici městského mobiliáře zvýraznil slovo **sjednocený vizuální styl**. V minulosti i současné době města a vesnice, mnohdy měly či mají jeden velký nešvar - sestavovat městský mobiliář od několika firem, či kombinovat prvky nové se starými. Často tyto kombinace nejsou příliš vhodné a venkovní nábytek se k sobě mnohdy tvarově nehodí. Příčinou tohoto jednání je v převážné většině finanční stránka věci, nebo nedostatečné vypořádání se starými zbytky mobiliáře s případným odůvodněním - koše ještě dobře slouží a snad i ještě nějakou dobu vydrží, trochu ušetříme a jen k nim vybereme pár laviček. Taktéž častým impulzem pro změnu zastaralého mobiliáře či jeho částí je změna zastupitelstva, které se většinou v co nejkratší době snaží svým voličům ukázat co dělá pro jejich blaho. Blaho a pohodlí, které je často vykoupeno na úkor estetické kvality.

Myslím si, že míchání tvarosloví nikterak nepřidá na image městské či vesnické krajiny.

Obr. 8. ukázka jednotného městského mobiliáře (MM cité)

Obr. 9. další ukázka provedení jednotného městského stylu

Obr. 10. nové prvky mobiliáře s dosluhujícími “troskami” starého

2.2 Městský mobiliář jako corporate identity

Městský mobiliář by měl být jakýmsi corporate identity daného města či vesnice, jakožto je tomu u firem, které svým corporate identity dávají najevo své postavení na trhu a kvalitu poskytovaných služeb. Taktéž i město by mělo dávat najevo svoji identitu, historické zařazení, prosperitu pomocí prvků městského mobiliáře.

V městském mobiliáři se také často odráží zvyky, chování, neduhy společnosti, která v daném místě žije. Jinak na člověka působí zdevastovaný, neudržovaný mobiliář a jinak působí mobiliář čistý, udržovaný. Dalo by se říct že stejně jako corporate identity je takovým zrcadlem firmy, stejně tak i městský mobiliář je zrcadlem společnosti, která v daném místě žije.

Dobrým příkladem u nás v (ČR) jak komunikovat s občanem či vytvářet vizuální styl města jsou Lázně Bohdaneč.

Jednotný vizuální styl jako prostředek komunikace a součást identity a kultury radnice (projekt komunikující město)

Cílem projektu Komunikující město je i zvyšování kultury úřadů a posilování vlastní identity měst a obcí. Prezentace v jednotném vizuálním stylu byla v rámci projektu častým tématem. Pro mnohá města znamenala diskuse také impuls k systematickému budování

jejich image. Potvrdilo se, že při praktické aplikaci marketingové komunikace je otázka image radnice velmi důležitá – zejména pak pro důvěryhodnost této instituce v očích veřejnosti.

Image obecně znamená souhrn představ, které si lidé udělají o určitém objektu (například radnice jako otevřená a profesionální veřejná správa založená na dialogu s veřejností a koncepčním rozhodování).

Nedílnou součástí “celkového dojmu” je kromě vnější vizuální prezentace také identita a kultura instituce. Identita se buduje dlouhodobě z mnohaletých zkušeností a tradic. Identita radnice je založena na znalostech historie a tradic obce či města, poslání radnice, cílů, ke kterým obec či město směřuje, specifik, kterými se liší od ostatních, silných a slabých stránek, hodnot, které preferuje, norem a zásad, kterými se řídí, a způsobech, jakými komunikuje uvnitř i navenek. Identita a kultura radnice jsou vnímány dohromady jako “image instituce”. Chceme-li změnit image, musíme změnit kulturu a identitu. Chceme-li vytvářet image města, je třeba začít u radnice.

Součástí identity a svědectvím o vysoké kultuře je jednotný vizuální styl, který prezentuje radnici i město.

Vizuální styl města Lázně Bohdaneč je inspirován kubistickým dílem architekta Gočára, který zde působil (viz obrázek: Lázeňský pavilón Gočár) a historickým znakem (viz obrázek: Historický znak města Lázně Bohdaneč). Kubizující linie a nejvýraznější barva městského znaku se staly výchozím bodem pro tvůrce loga (viz obrázek: Logo města) a dalších součástí jednotného vizuálního stylu (viz obrázek: Ukázky z mobiliáře Lázně Bohdaneč). Samotné logo přitom nahrazuje městský znak v běžné marketingové komunikaci. Je tedy jeho funkčním doplňkem. Zavedením jednotného vizuálního stylu a používáním loga k označení města a “instituce” se městskému znaku dostává výsadnějšího práva užití při zachování snadné identifikovatelnosti obce. Městský znak je užíván výhradně při slavnostních příležitostech jako symbol a nositel tradice.

Obr. 11. Lázeňský pavilón Gočár

Obr. 12. Logo města

Obr. 13 . Historický znak města

Obr. 14. Ukázky z mobiliáře Lázně Bohdaneč

Jednotný vizuální styl města Lázně Bohdaneč je důkazem prolnutí současnosti s historií města a s jeho architektonickou dominantou. Pomocí jednoduchých vizuálních prvků podporuje identitu občanů. Pocit identity z obyvatel vytváří komunitu, ve které se lidé cítí více zainteresovaní na rozvoji své obce. [10]

2.3 Vliv historických slohů na design městského mobiliáře

V jednotlivých historických etapách se setkáváme s jakýmsi pomyslným „kánonem“, kterým byli tehdejší umělci ovlivněni. Respektováním tohoto pomyslného „řádu“ jednotlivých historických slohů, se architektům povedlo vtisknout slohům jejich tehdejší tvář a charakter.

KLASICISMUS jako označení slohu poslední třetiny 18. století napovídá, že hlavním zdrojem a zaměřením umění té doby jsou klasicistní prvky a principy, k nimž se obrací pozornost umělců po vyčerpání tvůrčích možností baroka, uzavřeného rokokem.

Klasicismus v nejobecnějším významu znamená používání motivů inspirovaných a přejímaných z tzv. klasického umění, tj. z umění antického Říma a Řecka.

Období klasicismu bylo rovněž obdobím velkých širokých bulvárů či parkových zahrad, což bylo podmětem pro architekty, designéry, zaměřit svoji činnost i na vybavení těchto obrovských zelených ploch (např. lavičky), které poskytovaly „měšťákům“, šlechtě potřebný prostor pro odpočinek.

Obr.15. re-design klasicistních laviček

Dalším významným podmětem byl vynález pouličního osvětlení, zprvu založené na principu spalování olejů (velrybí olej- Londýn), později plynové. Na klasicistním osvětlení

můžeme jasně pozorovat mohutný vliv antiky. Lampy mají často tvar sloupu s patřičnou antickou kanelaturou, jsou zdobeny akantovými listy, sochami, erby měst... Klasicistní lampy se tváří spíše jako velkolepé sochařské dílo nežli jenom nějaký obyčejný prvek užitého umění. Jsou bezesporu jedním z nejhezčích prvků městského mobiliáře tohoto období.

Obr. 16. ukázky neoklasicistního osvětlení

Obr. 17. ukázky neoklasicistního osvětlení

V současné době i v minulosti antika ovlivnila řadu umělců, architektů.

Z minulosti jmenujme za všechny architekta a designéra **Josipa Plečnika** - Plečnikova architektonická a designérská práce začala být ceněna nejen pro svoji originalitu, ale také i pro inovativní použití historických a regionálních prvků (viz. Obr.18.).

Obr. 18. Plečnikova lampa

SECESE

Secese, byl nový umělecký směr konce 19. století, který se prosadil ve všech uměleckých oblastech. Prostoupil nejen architekturou, malířstvím, ale rovněž uměleckými řemesly a uměleckou grafikou. Byl reakcí na rychlý rozvoj průmyslu, který byl pro 19.století typickým. Secese usilovala o sblížení s přírodními formami, od nichž se také odvozují její hlavní znaky. Secese byla velmi populární, o čemž svědčí mnoho periodik a taktéž výstav. Dokázala spojit komerci s uměním, pronikla do obchodních domů, do domácností. Ačkoliv neměla dlouhého trvání, její vliv byl značný.

Antonio Gaudí.

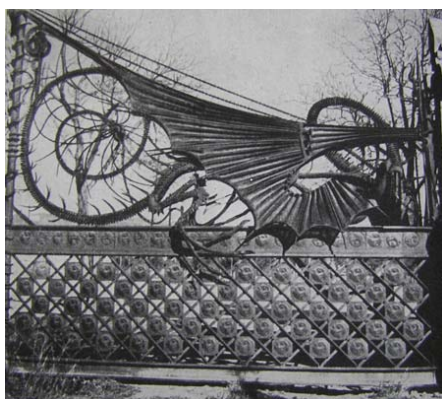
Španělský architekt a průmyslový výtvarník Antonio Gaudí je jedním z nejvýznamnějších novodobých architektů. Jeho tvorba úzce souvisí se secesí, ale počátky Gaudího tvorby byly silně inspirovány maurským uměním a gotickou architekturou. Po roce 1891 u Gaudího výrazně posílila dekorativní složka tvarově neobvyklých ornamentů.

V barcelonském Palacio Güell se poprvé soustředil na vnitřní prostor a také zde poprvé uplatnil dynamické řešení parabolických oblouků, které se staly, stejně jako obklady

z keramiky a skla, příznačné pro jeho pozdější tvorbu. Projekt barcelonského parku Güell vznikl od roku 1900 a vykazoval fantastické zacházení architekta nejen se stavebními konstrukcemi, ale i s použitými materiály (barevné úlomky, kachličky), které uplatňoval při dekoraci svých děl. Gaudi těmito zbytky kachliček a úlomků promodelovával a oživoval svá díla a ukázal tím, že i malý detail může vyzařovat a mít emocionální sílu. [7]

Obr. 19. A. Gaudí – secesní lavička

Obr. 20. Gaudiho Dračí brána

Obr. 21. detail zábradlí

Obr. 22. posezení v parku Güel

Dalším zvučným architektem, designérem secese byl **Hector Guimard**, který se zejména proslavil svými nepřekonatelnými pařížskými vstupy do metra. Vytvořil čtyři druhy vstupů – dva druhy se stříškou a dva druhy se světly. Guimard své vstupy pojal s určitou secesní elegancí a lehkostí, která v té době byla takřka všudypřítomná.

Obr.23. litinová secesní kašna Hectora Guimarda

Obr.24. Hector Guimard – vstupy do metra

Obr.25. Hector Guimard – vstupy do metra

Obr. 26. secesní lampa- Luis Doménech

KUBISMUS

Asi většina z nás ví, že kubismus v architektuře je českou specialitou. Určitě stojí za zmínku, že český kubismus zasáhl prostřednictvím jednoho architekta, byť jen jedním dílem také do okruhu městského mobiliáře. Tím spíše je toto dílo světovým unikátem.

Tím architektem je **Emil Králíček** – převážná většina jeho děl je spjata s firmou Matěje Blechy pro, kterou Emil Králíček projektoval. Roku 1911 budovala tato firma na Václavském náměstí 8 pozoruhodný pozdně secesní dům s lékárnou Josefa Kalouse. Spolu s touto

novostavbou se zrodilo v zákoutí před jejím zadním průčelím do Jungmanova náměstí půvabné kubistické dílo- kamenný sloup s kovovou lucernou.

Od šedesátých let byl za autora sloupu považován Vlastislav Hofman, aniž by však byl k dispozici jediný doklad potvrzující tuto domněnku.

Klikatý tvar sloupu, zakončeného jemně utvářenou lucernou s hvězdicovým průřezem, názorně ukazuje, jaké důsledky mohlo mít osvojení kubistického tvarosloví nadaným architektem-dekorátérem. Charakteristickým znakem se tu zdá být především jemná ornamentální šrafura kamenného povrchu sloupu. Sloup se stal sousedem gotické branky františkánského kláštera a několika empírových i secesních domů a výborně splynul s tímto mnohotvárným prostředím. Kritikové tehdy moc porozumění pro kubismus neměli, lucernu označili za navršené pивní bečky, které prý mají zvát zákazníky do nedaleké putiky. Naštěstí lampa přežila a dnes je cennou památkou, kterou si fotí znalci a obdivovatelé kubismu z celého světa. [8]

Obr. 27. Králíčková lampa- detail

Obr. 28. celkový pohled

Obr. 29. Barokní sv. Jan Nepomucký

Obr. 30. Josef Gočár -kubistický altán

Schovaný pod kubistickou edikulou

(Emil Králíček)

Obr.31. Josef Chochol – zahradní brána

2.4 Začlenění soudobého městského mobiliáře do historických center měst

Městský mobiliář spolu s úpravou povrchů veřejných prostranství, drobnou architekturou a doprovodnou zelení vytváří prostředí kulturních památek v historických centrech měst a rozhodujícím způsobem ovlivňuje jeho vnímání jako celku.

Při zhotovování či začleňování městského mobiliáře by měly být dodržovány zásady:

-Městský mobiliář je nutno řešit komplexně tak, aby měl jednotnou architektonickou koncepci s důrazem na jednotné materiálové řešení.

-Při vytváření koncepce, která musí vycházet z důkladné znalosti prostředí, je nutno zvažovat:

- a) přiměřené množství použitých prvků a jejich umístění s ohledem na komunikační trasy a celkové estetické působení,
- b) tvarové a barevné řešení a velikost prvků tak, aby se nestávaly dominantou prostředí,
- c) užitnou i estetickou funkci technických prvků a orientačních systémů.

-Tuto koncepci zakotvit do příslušné územně plánovací dokumentace vhodným způsobem projednané s veřejností. [9]

V dnešní době plné moderních architektonických prvků a staveb, je často problémem budovu nebo stavbu začlenit do stávající historické výstavby, aby nikterak historismu neublížila. Se stejným problémem se také často potýkají architekti, designéři při volbě nebo ztvárnění městského mobiliáře do historických částí měst. Současné tendence (jak je často vidno) si však se začleněním jak nových staveb, tak jednotlivých prvků z městského mobiliáře nikterak hlavu nelámou, mnohdy části městského mobiliáře neakceptují nebo spíše dokonce i potlačují historickou identitu daného místa.

Nejen v naší republice můžeme nalézt místa, kde stojí novodobá stavba vedle renesanční, soudobí mobiliář vedle historického. Mnohdy tímto prolínáním slohů či kultur vzniká zajímavé kontrastní řešení městské krajiny, ale je taky občas velmi úsměvné vidět téměř vedle sebe lampu soudobou - moderní a lampu historickou.

Spousta lidí si na toto řešení (jak se vypořádat s historismem) položí otázku: Jak na takové počínání architektů, designérů nahlížet? Brát ho jako konfrontaci nové doby s historií? Nebo ho brát jako zneuctění našich kulturních, historických památek? Toto je velmi

zajímavá a diskutabilní otázka na širší debatu. A tak posouzení či spíše stanovisko bych už ponechal na každém z nás.

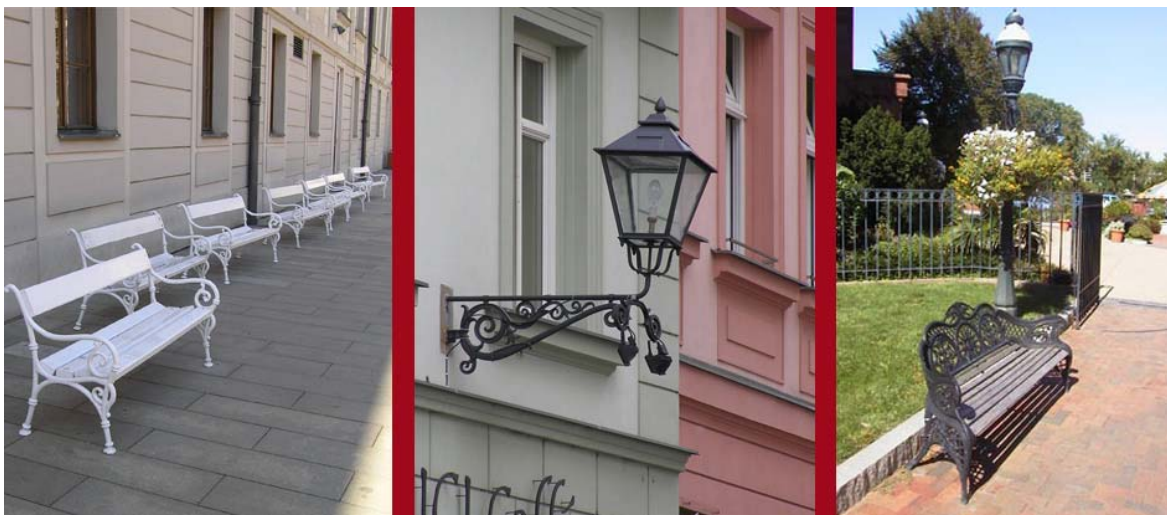
Obr. 32. poměrně zdařilé začlenění současného mobiliáře do historických míst

Obr. 33. nepříliš šťastné začlenění soudobého chromového mobiliáře

Obr. 34. ukázky re-designu městského mobiliáře

Obr. 35. ukázky re-designu městského mobiliáře

2.5 Městský mobiliář – přístup k problematice městského mobiliáře v České Republice a v zahraničí

Každý, kdo překročí naše západní hranice, hned v prvním městečku vidí rozdíl. Vybavení ulic je nesmírně bohatší, promyšlenější, ale hlavně daleko více a lépe udržované. Souvisí to s celkovým zájmem o tuto problematiku na všech úrovních: na úrovních obcí, architektů i běžných uživatelů. Při toulkách českými městy, vesnicemi mnohdy můžeme sami spatřit prvky městského mobiliáře staré několik desítek let v žalostném, neudržovaném stavu. Stav, který je pro naše zahraniční sousedy téměř nemyslitelný.

Bohužel je fakt, že města a vesnice si často nemohou dovolit nový mobiliář nebo jeho rekonstrukci (převážně z finančních důvodů), také z těchto samých důvodů mnohdy resignují na opětovnou výměnu poškozených prvků vandaly.

Obr. 36. ukázka (českého) zdevastovaného, neudržovaného mobiliáře

V posledních letech si většina z nás všimla zvýšeného zájmu městských zastupitelů, architektů, designérů o městský mobiliář. Byla a je to reakce na neutušený stav, který se na našem území nacházel. Tento stav byl i jakýmsi impulzem pro spoustu podnikavců či firem, aby se otázkou městského mobiliáře zabývali na profesionální úrovni.

To mělo a má samozřejmě za následek, že přístup k městskému mobiliáři se rok od roku zlepšuje a tak i náš občan může pocítit něco málo z kvalit života našich západních sousedů.

Především můžeme poděkovat profesionálním přístupům firem jako jsou (**mm cité**, **JCDecaux** a dalším), které se danou problematikou zabývají „naplno“ a tím přispívají výraznému zkulturnění městské krajiny. Toto výrazné zlepšení (na některých místech v ČR) je dáno také zvýšeným konkurenčním bojem mezi těmito subjekty, které se často snaží předhánět jak v kvalitě zboží, služeb tak především v estetickém ztvárnění dané problematiky.

MM cité je firma, která na trhu působí již několik let a postupem doby se vypracovala na post giganta (na českém trhu) produkujícího kvalitní, „designově líbivé“ řešení městského mobiliáře, jak z produkce vlastní tak zahraniční. Tato firma za dobu své krátké existence posbírala řadu úspěchů a ocenění (Národní cena za design 1996, Dobrý design 2002, Vynikající design 2003.....) její pilotní design navrhli sami její zakladatelé studenti VŠUP David Karásek a Radek Hegemon. Tato firma vytváří komplexní konkurence schopný design městského mobiliáře.

Mezi jejich známější realizace patří městský mobiliář k vizuálnímu stylu města Zlín či mobiliář pro Lázně Bohdaneč inspirovaný kubistickou tvorbou Josefa Gočára. [15]

Obr. 37. ukázka mobiliáře od MM cite – pro Lázně Bohdaneč

JCDecaux- Novou tvář městské architektury vytváří také francouzská společnost JCDecaux, je největší firmou v oboru městského mobiliáře ve světě. Navrhují pro ni přední architekti a designéři.

Poté, co ve Francii JCDecaux ovládl téměř celý trh, zamířil vynálezce přístřešků na autobusových zastávkách „Abribus“ do zahraničí s cílem umístit svůj městský mobiliář i tam. Jeho přednostmi jsou dobře zajištěné lobování, inovované produkty a pevné služby.

Co se mu podařilo dobýt a díky čemu je světovou jedničkou?

Každé ráno je rituál stejný. Desítky dodávek označených JCDecaux opouštějí průmyslovou zónu letiště a směřují do Madridu, kam je to po dálnici deset minut. Jejich posádku tvoří údržbáři vybavení popisem cesty, kteří budou projíždět ulicemi města a provádět údržbu. Ve dnech, kdy neprovádějí údržbu, instalují reklamní plakáty. Není možné projet Madridem, aniž byste nepotkali některého ze zaměstnanců oblečených v barvách světové jedničky v oblasti městského mobiliáře. Během deseti let se francouzský koncern zavedl ve španělském hlavním městě, ale také na celém polostrově. Je přítomen v 32 městech a již tam zaujímá 45 % trhu. Podle slov Jeana-Charlese Decauxe, jednoho ze tří synů zakladatele, který je společníkem firmy a vždy na dobu jednoho roku v alternaci se svým bratrem Jeanem-Françoisem předsedou představenstva, je společnost ve Španělsku už tak trochu jako doma.

Ve skutečnosti si tento rodinný podnik, který zaujímá 30 % světového trhu, připadá téměř všude jako doma. Je nespornou jedničkou asi ve dvaceti zemích (Belgie, Norsko, Portugalsko, Německo, Singapur, Thajsko ...) a pokaždé všude reprodukuje svůj model vymyšlený v 60. letech ve Francii Jeanem-Claudem Decauxem, který není synem obchodníků jen tak pro nic za nic: poskytovat městům vybavení a udržívat je zcela zadarmo (služby, které jeho konkurenti sami neposkytují) výměnou za právo komercializovat reklamní plochy. V nedávné době se této francouzské firmě podařilo získat koncese v Los Angeles a Chicagu, Hongkongu a Soulu, ale také v Buenos Aires a Santiagu de Chile.

66 % obrátu realizováno v zahraničí oproti 10 % v roce 1982

JCDecaux se také stal světovou jedničkou v oblasti reklamy na letištích, vzhledem k tomu, že vlastní 152 koncesí, například v Roissy v Paříži, JFK v New Yorku, Heathrow v Londýně. Avšak narozdíl od ostatních specialistů na poskytování služeb úřadům si společnost z Yvelines zajistila svůj mezinárodní rozvoj a přitom se i nadále soustředila

na svou základní profesi a raději pohltila své konkurenty, než aby se diverzifikovala do nových činností. V roce 1999 investovala tedy 922 milionů eur do odkoupení firmy Avenir (bývalé dceřiné společnosti Havasu). Tato operace ji vyzdvihla na druhou příčku v Evropě v oblasti velkých reklamních ploch. Celkově je koncern Decaux dnes zastoupen ve více než 3300 městech v 39 zemích a zaměstnává 7500 osob po celém světě. Zahraničí představuje 66 % jeho obrátu (1,5 miliardy eur, s čistým ziskem 10 milionů), zatímco před dvaceti lety to bylo pouze 10 %.

Hlavním cílem v prvních desetiletích existence společnosti JCDecaux bylo poskytnutí atraktivních služeb městům a jejich obyvatelům a stoprocentní údržba a čistota. O úrovni zařízení svědčí mj. i to, že veškeré prvky mobiliáře JCDecaux odpovídají kvalitativním normám ISO 9002. Stále větší význam přikládá společnost JCDecaux vytváření široké palety prvků rozmanitého designu. Od nadčasového, standardního provedení, které se bezproblémově integruje do uličních prostorů a dá vyniknout sousedící zástavbě, až po zařízení, které svým ztvárněním vytvoří samostatný architektonický objekt. Jsou to vždy kompetentní autority města, které vyberou pro to které město ten nejvhodnější design.

Na celém světě spolupracuje společnost s předními architekty a designéry, kteří navrhují pro JCDecaux nejen jednotlivé prvky mobiliáře, ale ucelené řady – kompaktní kolekce. Jsou to zejména Mario Bellini, Philip Cox, Peter Eisenmann, Lord Norman Foster, Knud Holscher, Porsche Design, Philippe Starck, Martin Szekely, Jean-Michel Wilmotte. [11]

Obr. 38. ukázky prvků mobiliáře od JCDecaux

2.6 Městský mobiliář – zajímavé prvky ze současnosti

Odpadkový koš proti bombám

V současné době existují nové, někdy pikantní požadavky na vlastnosti výrobku. Jedním takovým výrobkem se stal i odpadkový koš. V souvislosti se všudypřítomnou hrozbou teroristických útoků zahrnuli některé firmy do nabídky tzv. „bomb resistant bin“, tedy koše odolné vůči bombám. Škoda jen, že údaje výrobců a distributorů neuvádějí rozsah účinnosti v závislosti na objemu a typu trhavin.

Obr. 39. ukázky košů odolných vůči bombám

Recyklovatelné plastové parkové lavičky – „recycled plastic park benches“

Jsou dalším zdánlivě úsměvným produktem některých zahraničních společností, zabývajících se městským nábytkem. Údajně jsou netoxické přírodě a jsou vhodné do podmínek, kde se nepodporují tradiční dřevěné lavičky.

Obr. 40. ukázka plastových recyklovatelných laviček

Sloupy na květiny – „hanging basket columns“

Mohou být schůdnou cestou jak do ponurné městské šedi vnést příjemnou barevnost květin, které dané místo patřičně ožíví. V ČR často opomíjená věc.

Obr. 41. ukázka jak oživit městské prostory

Lavečka odolná vůči vandalismu – „anti vandal seat“

Celo-svařená vůči vandalství odolná lavička, která je galvanicky pokrytá polyesterovým práškem. Je omezena jen na určitá barevná provedení. Údajně téměř nerozbitná. Ideální řešení pro lokality trpící vandalismem.

Obr.42. údajně nerozbitná lavička

Využití lavičky jako reklamního média

V současné době ani pouliční posezení neuniklo komerčnímu tlaku společnosti a stalo se téměř ze dne na den jakousi součástí či prostředkem při vedení reklamních kampaní. Tento prostředek určený převážně k odpočinku, dnes často reklamní společnosti opatřují reklamními banery, které lákají potenciálního zákazníka. A tak se i pouliční posezení stalo plnohodnotným reklamním subjektem.

Obr. 43. lavička jako reklamní médium

Lavečky na Franklin street

Město Chapel Hill (USA) oslovilo Arlene Slavin (sochařka), aby se pokusila do jedné z jejich čtvrtí navrhnout a udělat lavičky jako „umělecké dílo“. Lavečky jsou zdobeny přírodními a abstraktními motivy, krajinami. Jako materiál použila mramor a kov. Její dílo je především hra siluet a stínu.

Obr. 44. lavička na Franklin street

Litinové mříže ke stromům

Velmi zajímavou součástí městského mobiliáře jsou litinové mříže ke stromům, tento prvek se začal uplatňovat s rekonstrukcemi starých, šedivých náměstí, která byla nutná opatřit kouskem přírody – městskou zelení. Městská zeleň byla dříve velice opomíjenou problematikou.

Obr.45. litinové mříže se znaky měst –Liberec, Pardubice

2.7 Městský mobiliář pro město Kunovice

Při navrhování mobiliáře pro město Kunovice muselo být bráno v potaz několik kritérií, které byly hned od začátku dány investorem. Hlavním omezením jak už to tak bývá byla finanční stránka věci. Mělo se jednat o finančně dostupnou kolekci v malosériovém provedení zhruba do 20 kusů. Z tohoto důvodu byly hned od začátku zavrhnuty některé nákladné technologické postupy (odlévání, vstřikování apod.) a taktéž některé druhy materiálů. Tvarové řešení jsem se snažil koncipovat s cenově dostupných kovových profilů, které jsou oživeny případnou barevností nebo dřevěnými komponenty (v případě laviček), dalším materiálem, který byl použit byl beton (stojany na kola). Co se týče technologických postupů, tak v převážné většině jsou výrobky tvarovány pomocí ohýbání, svařování, popřípadě šroubování (nejlevnější technologické postupy).

Při výběru témat z prvků městského mobiliáře jsem se snažil zaměřit na oblasti, které v daném městě nejvíce strádají. Jedná se zejména o - stojany na kola, lavičky a hlavně informační systémy, které v Kunovicích téměř nenajdete.

Obr. 46. nedostatky venkovního vybavení města Kunovice

Obr. 47. nedostatky venkovního vybavení města Kunovice

2.8 Vlastní design výrobků

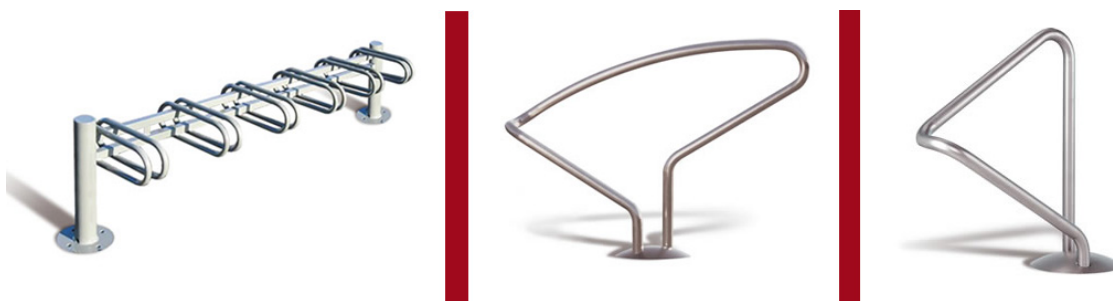
2.9 Stojany na kola

Kunovice jsou významným místem v oblasti kultury a historie. Konají se zde nejrůznější kulturní akce mimo jiné i folklórní festivaly ("Kunovské léto", Jízda Králů, hody), které jsou hojně navštěvovány turisty a v neposlední řadě (hlavně v letních měsících) cykloturisty. Dá se říct, že cyklisté a cykloturisté jsou v Kunovicích téměř jako doma a to díky poměrně hojnému zastoupení cyklistických stezek, které spojují jednotlivé kulturní a historické trasy "slovácka". Nejenom díky tomuto cyklistickému vyžití zde vznikla jakási potřeba turistů a obyvatel města si své jednostopé miláčky někde odložit. Kromě různých zdí, domů či kmenů stromů takovým ideálním pomocníkem pro odklad bicyklů jsou pouliční stojany na kola.

2.10 Analýza současného stavu nabídky stojanů na kola

Firma **DW Windsdor** Velká Británie

<http://www.dwwindsor.co.uk>

Obr.48. stojany na kola DW Windsdor

Firma **Forpark** Austrálie

<http://www.forparkaust.com.au/products.asp>

Obr. 49. stojany na kola Forpark

Firma **MM cité** ČR

<http://www.mmcite.com>

Obr. 50. stojany na kola MM cité

Firma **Milan Valášek** ČR

http://www.mival.cz/mobilier_stojany.htm

Obr. 51. stojany na kola Milan Valášek

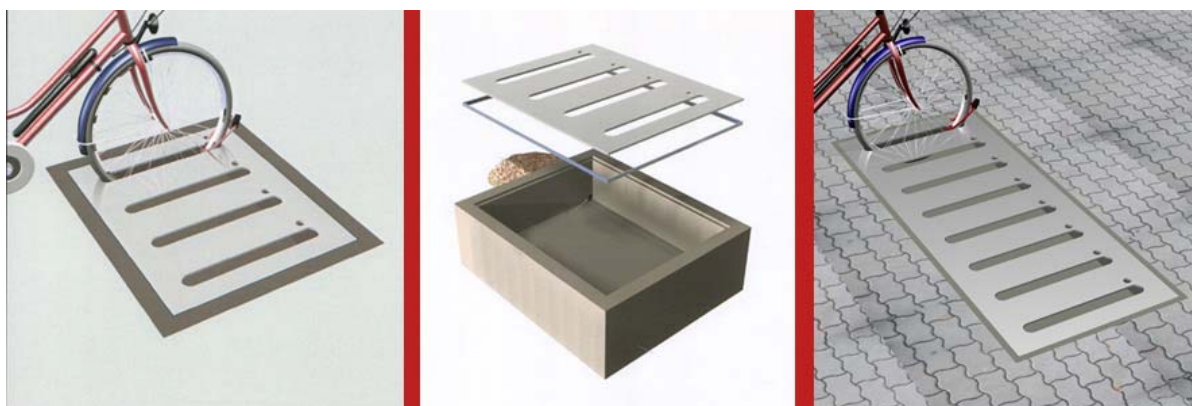
Obr. 52. stojany na bicykly

2.11 Design stojanu na bicykl

Při navrhování stojanu na bicykl jsem se hned od začátku snažil ubírat poněkud netradiční cestou. Při pohledu na často zchátralé stojany, mě napadla myšlenka umístit či skrýt stojan do dlažby popřípadě půdy, aby nikterak tvarově nenarušoval nebo funkčně nepřekážel okolí.

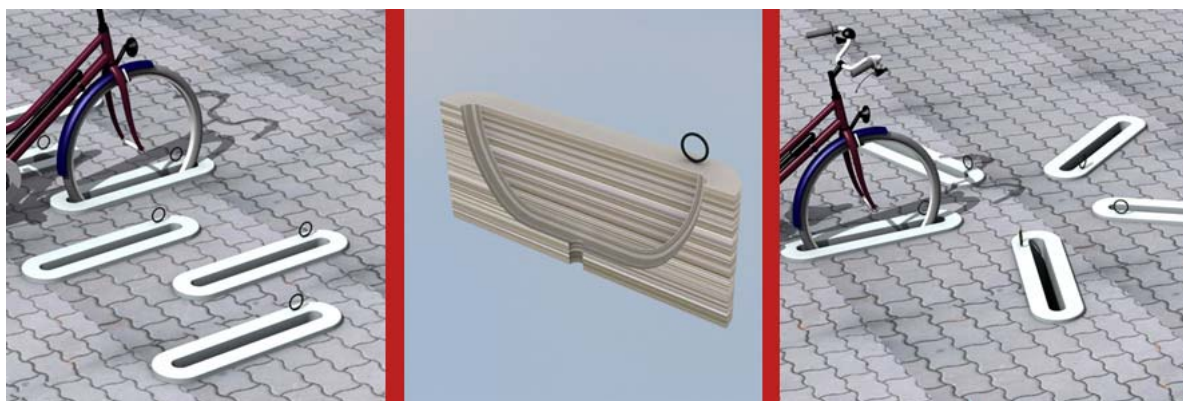
První návrh stojanu byl v podstatě betonová šachta umístěna pod terén chodníku a přikryta kovovým víkem, v němž byly umístěny otvory na bicykl a zámek.

Tato varianta někomu na první pohled připomínala rošt kanálu. Nezbylo nic jiného, než stojan přepracovat a posunout do jiné výrazové roviny.

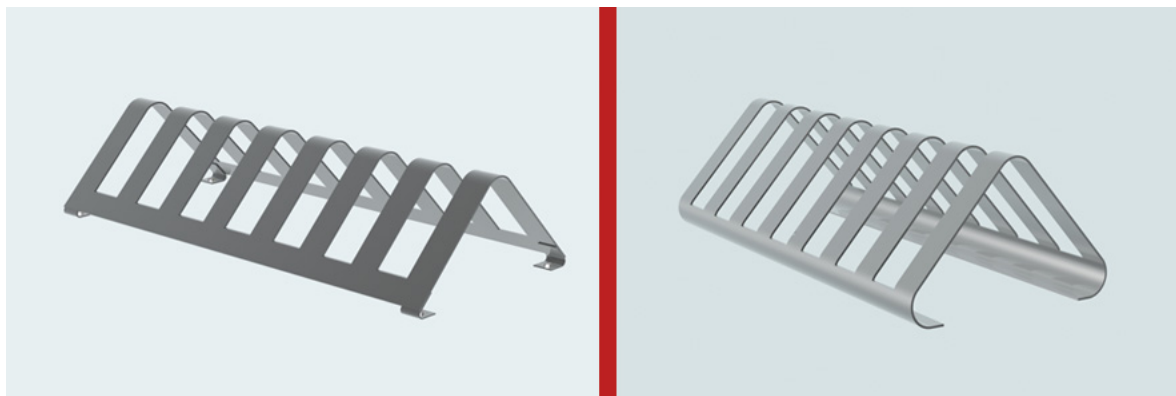
Obr. 53. první studie stojanu na kola

Finální návrh je patřičně zjednodušen, je zde použit jen jeden materiál a to beton, popřípadě kamenina. Jedná se o betonový stojan, který je také zapuštěn do dlažby či půdy, horní část stojanu z bezpečnostních, estetických a funkčních důvodů vyčnívá zhruba 3cm nad terén. Případná dešťová voda je odváděna pomocí otvoru ve spodní části stojanu.

Obr. 54. finální varianta stojanu na bicykly

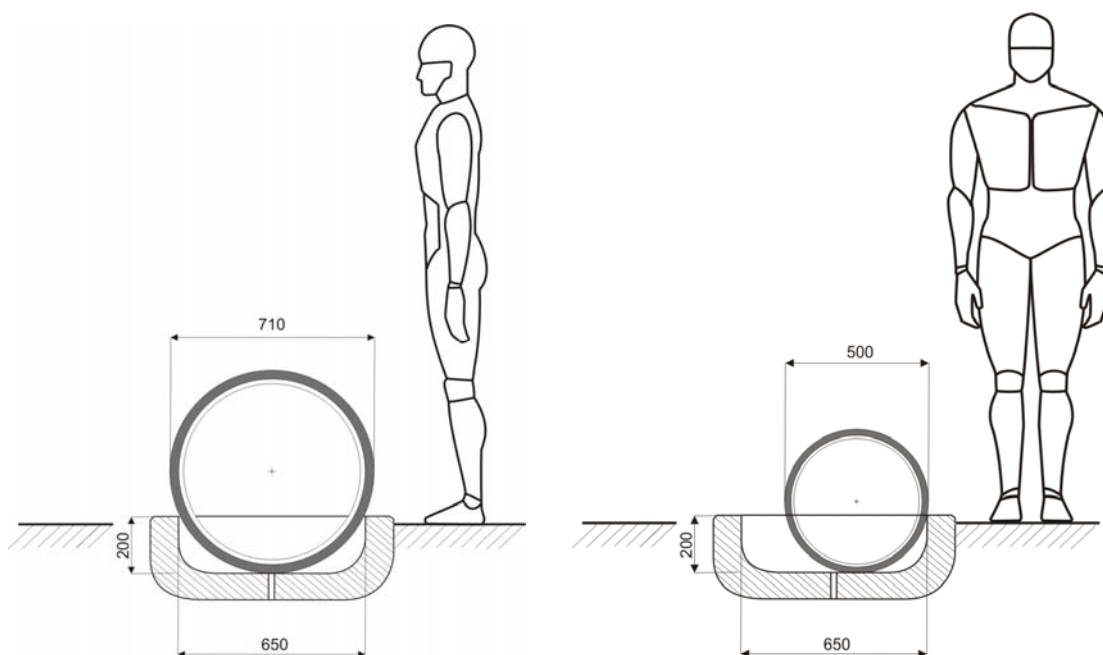
Největší výhodou tohoto stojanu je, že svou přítomností nikterak nenarušuje (tím, že je zapuštěn do povrchu země) chod ulice či úklidových prací ve městě, také skýtá poměrně širokou škálu tvarových řešení - co se týče umístění jednotlivých stojanů vedle sebe. Další předností tohoto stojanu jdou ruku v ruce s použitým materiálem. Beton je takřka bez údržbový materiál, lze jej také probarvovat pomocí nejrůznějších pigmentů, které mohou dát každému stojanu jinou tvář, charakter.

Obr. 55. návrhy klasičtějších typů stojanů

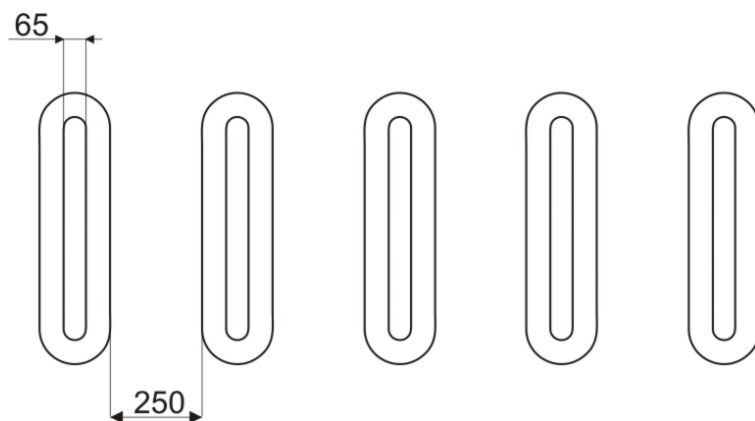
2.12 Ergonomická studie stojanu na bicykl

V příložené ergonomické studii je použita figura 50-ti percentilového muže (177 cm).

Obr. 56. studie umístění kola bicyklu ve stojanu s největším a nejmenším možným průměrem

Vzdálenost mezi jednotlivými stojany by měla být dostatečně velká kvůli relativnímu pohodlí při manipulaci s bicyklem či případným zabezpečením kola zámek.

Obr. 57. Rozměrová studie vzdálenosti mezi jednotlivými stojany

2.13 Orientační systém

Poměrně významným prvkem městského mobiliáře jsou orientační systémy města. Tyto systémy nám často elegantním způsobem pomáhají při hledání cílů našich cest v neznámém prostředí. Orientační systémy často mají charakter rozcestníků nebo také jsou situovány jako šipkové směrovky na sloupech veřejného osvětlení.

2.14 Analýza současného stavu nabídky orientačních systémů

Firma **DW Windsor** Velká Británie

<http://www.dwwindsor.co.uk>

Obr. 58. orientační systémy firmy DW Windsor

Firma MM cité ČR

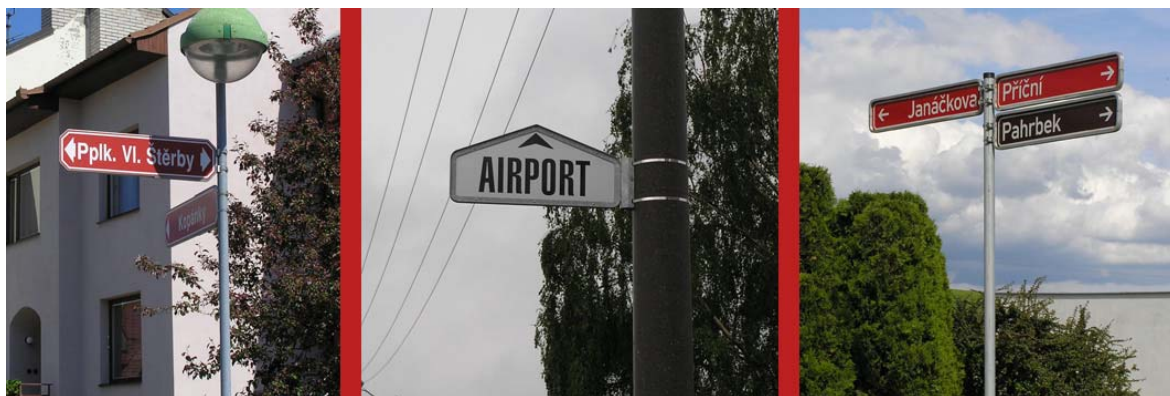
<http://www.mmcite.com>

Obr. 59. orientační systémy firmy MM cité

Obr. 60. rozcestníky dalších firem

Obr. 61. šipkové směrovky (Označení ulic či jiných cílů)

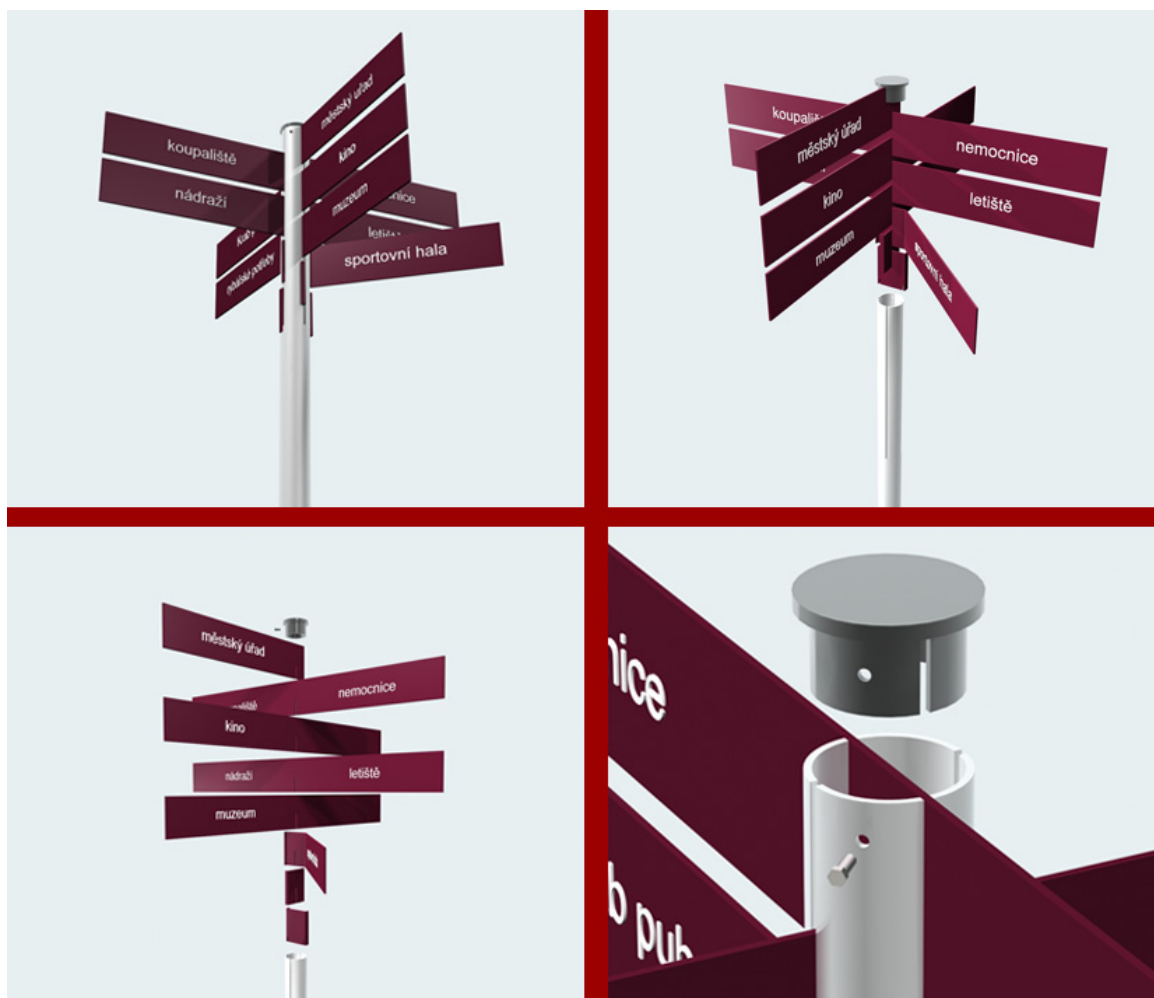
2.15 Design orientačního systému

Inspirací pro můj orientační systém byla dětská stavebnice – skládačka. Mojí snahou bylo nalézt nové, nenáročné řešení kompletování rozcestníků. Vznikl jednoduchý orientační systém, který je založen na principu zasouvání jednotlivých dílů (ramen) do sebe pomocí vyfrézovaných drážek. Jednotlivé ramena rozcestníku jsou z hliníkového profilu o tloušťce 20 mm. U jednoho z prvních návrhů byla tloušťka ramene jen 10 mm, to mělo za následek, že z vizuálního hlediska ramena působila “trochu jako z papíru”.

Ramena jsou zasunuta do hliníkové trubky, ve které jsou rovněž vyfrézovány drážky, do kterých se zasouvají jednotlivé dílce ramen, které jsou na vrcholku rozcestníku zafixovány “špuntem”. Celý rozcestník je ukotven pomocí trnu, který je přišroubován kotvicími šrouby do betonu. Jednotlivé názvy cílů či institucí jsou nanесeny na ramena pomocí lepících folií - výhoda snadného obměňování názvu cílů. Další výhody jsou - veškeré pokrytí směrů, snadné kompletování rozcestníku a především příznivá cena, která je vždy ovlivněna zvolením jednotlivých technologií či materiálů. U mého rozcestníku jsou použity méně nákladné technologie – frézování, ohýbání, taktéž hliníkový materiál je téměř bez údržbový.

Obr. 62. jednotlivé díly rozcestníku

Obr. 63. rozcestník - systém skládání

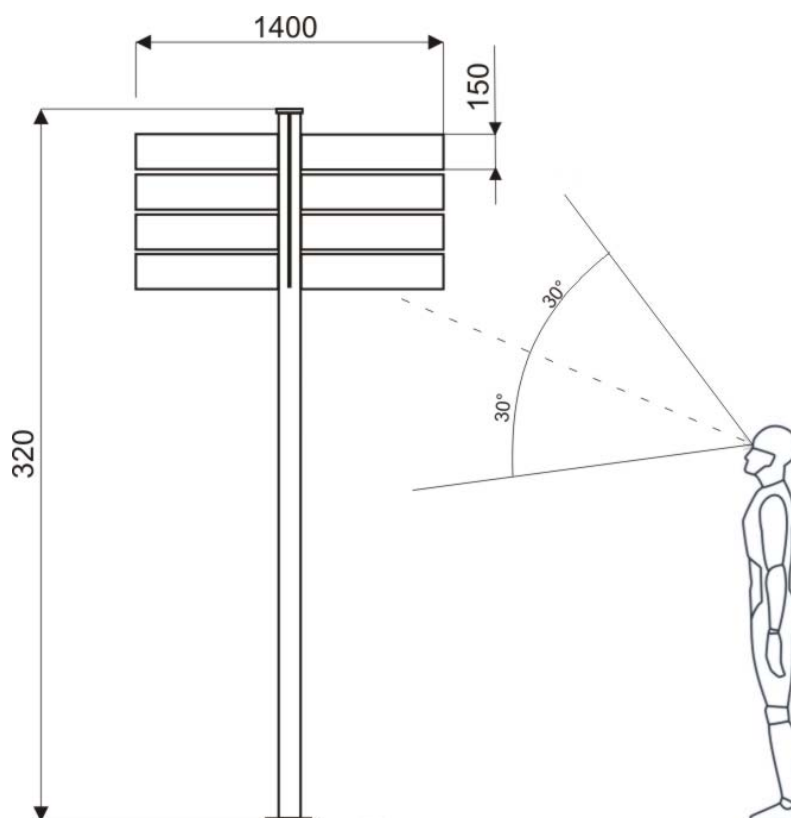
Obr. 64. návrh šipkového orientačního systému na sloupy veřejného osvětlení

2.16 Ergonomická studie rozcestníku

Při navrhování rozcestníku by se měla dodržovat tato ergonomická kritéria :

-Výška ukazatelů by měla být odvozena od vzdálenosti, ze které bude nejčastěji na rozcestník nahlíženo. (Příliš vysoké umístění ukazatelů vede k namáhání krčních svalů a páteře, v současné době se vyrábí dvě výškové varianty rozcestníků 3200 a 2700 mm).

-Písmo na ukazatelích musí být dobře čitelné (dostatečná velikost, čitelný styl písma, barva písma)

Obr. 65. Ergonomická studie zorného pole člověka

2.17 Lavičky

Poměrně hojně využívaným prvkem venkovního nábytku je lavička, která nám poskytuje prostor pro odpočinek. Lavičky můžeme rozdělit na parkové nebo pouliční. V Kunovicích se nenacházejí příliš rozsáhlé parkové plochy a tak jediným prostranstvím, kde je posezení poměrně hojně využíváno jsou malá náměstíčka v centru města. Současný stav městských laviček není příliš dobrý – lavičky jsou zastaralé a neudržované. Což mě patřičně motivovalo k vytvoření nového městského posezení.

Obr. 66. ukázka současného stavu laviček v Kunovicích

2.18 Analýza současného stavu nabídky laviček

Firma **Urbanengineering** Velká Británie

<http://www.urbanengineering.co.uk>

Obr. 67. lavičky firmy Urbanengineering

Firma **DW Windsor** Velká Británie

<http://www.dwwindsor.co.uk>

Obr. 68. lavičky firmy DW Windsor

Firma **Forpark** Austrálie

<http://www.forparkaust.com.au/products.asp>

Obr. 69. Lavičky firmy Forpark

Firma **MM cité** ČR

<http://www.mmcite.com>

Obr. 70. Lavičky firmy MM cité

Firma **Santacole**

<http://www.santacole.com>

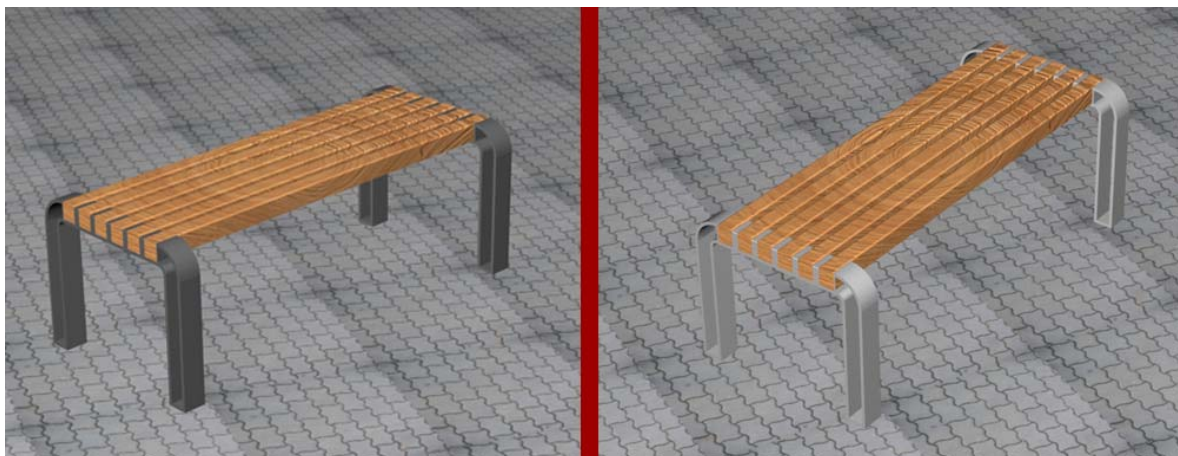

Obr. 71. Lavičky firmy Santacole

2.19 Design městského posezení

Pro město Kunovice jsou charakteristická malá prostranství či náměstíčka, která jsou přístupná z více směrů, což mě zásadně ovlivnilo při koncipování funkčního řešení lavičky. Nechtěl jsem, aby lavička určovala směr kudy se bude ubírat uživatelův zrak a tak jsem v jednom z návrhů upustil od opěradla, které stanovuje směr pohledu uživatele. Vznikly takzvané lavice, které byly rozšířeny ještě o variantu s opěradlem.

Lavičky jsou vyrobeny z ocelových profilů, které jsou zpracovány pomocí nejlevnějších technologií - ohýbání a svařování. Sedací plocha je vyrobena z borového dřeva, které může být popřípadě mořeno do nejrůznějších odstínů.

Obr. 72. barevné varianty laviček bez opěradel

Obr. 73. varianta s opěradlem

2.20 Ergonomická studie sezení

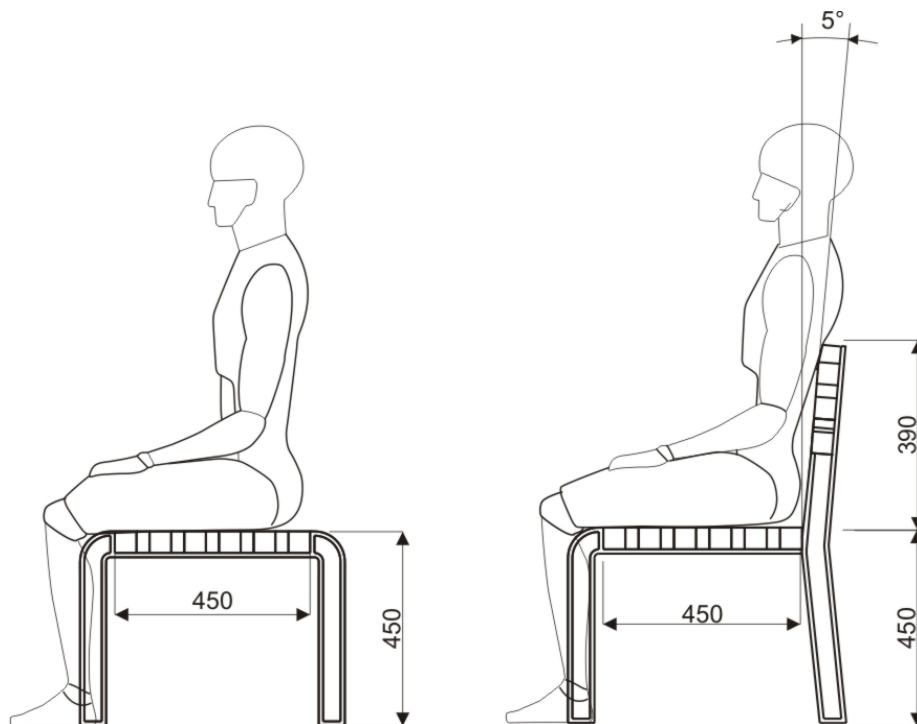
Všechna sedadla jsou nepohodlná při dlouhodobém sezení, ale některá jsou nepohodlná mnohem víc než jiná a v jakémkoli konkrétním sedadle se mohou někteří lidé cítit méně pohodlněji než ostatní jedinci.

Proto vznikly ergonomické normy, na kterých závisí relativní pohodlí člověka. Předpokládá se, že lavičky budou využívány po delší časový úsek a tak je nutné dodržovat ergonomické normy, zásady, aby bylo zajištěno co největší pohodlí nejširšímu počtu uživatelů.

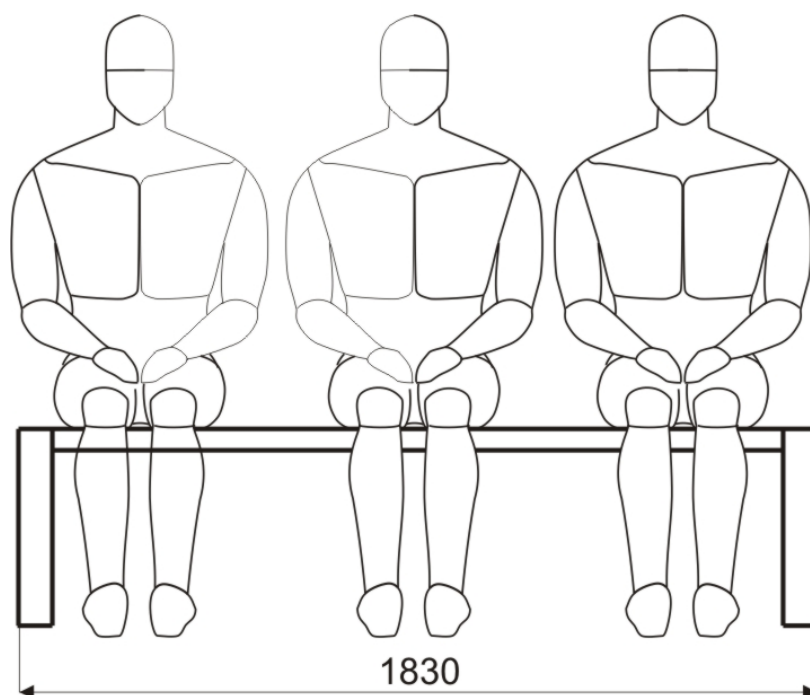
Především by měla být zohledněna tato kritéria, která zaručují relativní pohodlí uživatele

- dostatečná šířka a délka sedací plocha
- dostatečná výška sedací plochy
- dostatečná délka a úhel sedací plochy (větší úhel sedací plochy má za následek namáhání krční páteře a svalů)

V obrazové dokumentaci je použita figura 50-ti percentilového muže – 177 cm.

Obr. 74. ergonomie sezení – lavička

Obr. 75. ergonomická studie počtu osob na jednu lavičku

ZÁVĚR

Slovo design neznamena jenom navrhování, hledání jakéhosi tvarového řešení, ale především by slovem design mělo být označováno hledání symbiózy mezi řešením tvarovým a řešením funkčním.

V dnešní době plné nových technologií, které designérům otvírají vrátka k neustálému inovování starých produktů či hledání nových koncepcí, často designéři zapomínají

na prvotní význam věci a tou je funkčnost . Vznikají tak mnohdy překrásné oku lahodící počiny, které mají charakter sochařského díla, ale z hlediska funkčního využití uživatelem jsou téměř bezcenné.

Já jsem se ze svou prací vydal opačným směrem, snažil jsem se nalézt vhodné tvarové a především funkční řešení zde již zmíněných prvků městského mobiliáře.

Ve svých koncepcích jsem zohlednil jak pohodlí uživatele tak i potřeby složek, které mobiliář zpravují nebo udržují – technické služby.

Má konečná řešení jsou velkou měrou ovlivněna výsledky zde obsažených analýz problémů, které s městským mobiliářem souvisí a které určují jakási kritéria, která by při koncipování městského mobiliáře měly být brána v potaz.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] C. BUCHANAN : *Traffic in Towns*, The Specially Shortened Edition of the Buchanan Report, Harmondsworth, Penguin, 1963
- [2] D.BOEMINGHAUS : *Fussgängerzonen*, Stuttgart 1978
- [3] CLIFF MOUGTIN, TANER OC, STIVEN TIESDELL: *Urban design- ornament and Decoration*, Oxford 1999, ISBN 0 7506 4273 4
- [4] Ing. arch. JIŘÍ HRŮZA, Ing. arch. JOSEF ZAJÍC, *Vývoj urbanismu I*, Vydavatelství ČVUT 1997, ISBN 80-01-011342-1
- [5] JAN GEHL, LARS GEMZOE : *Nové městské prostory*, Vydavatelství Era 2002. ISBN 80 – 86517-09-8
- [6] NIKOLAVS PEVSNER, J. M. RICHARDS : *The anti – rationalists*, The architectural Press Ltd : London 1973, ISBN 0 85139 005 6
- [7] FELIX HAAS: *Antoni Gaudí - Současné světové umění / svazek 27*, Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1977
- [8] ROSTISLAV ŠVÁCHA: *Lomené, hranaté a obloukové tvary, česká kubistická architektura 1911-192* Nakladatelství Gallery, Praha 2000, ISBN 80-86010-35-X
- [9] *Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezka: Městský mobiliář a drobná architektura* [online]. [cit 2004-4-18] dostupný z www: < <http://www.shscms.cz> >
- [10] *Lázně Bohdaneč*: [online]. [cit. 2005-05-09] dostupný z www: <<http://www.integrace.cz/integrace/kontakt.asp>>
- [11] *Jcdecaux*: [online]. [cit. 2005-05-07] dostupný z www: <<http://www.kapital.cz/2003.06/clanky/14.htm>>
- [12] *A. Gaudí* : [online]. [cit. 2005-05-07] dostupný z www: < <http://www.artlex.com> >
- [13] *H. Guimard*: [online]. [cit. 2005-05-09] dostupný z www: <<http://www.metrodemontreal.com/art/guimard/index.html>>
- [14] *J. Plečnik* :[online]. [cit. 2005-05-07]dostupný z www: <http://www.earchitekt.cz>

- [15] *MM cité* :[online]. [cit. 2005-05-09]dostupný z www: <http://www.mmcite.com>
- [16] *lavičky na Franklin street* :[online]. [cit. 2005-05-07]
dostupný z www: <http://www.chapelhillarts.org/index.html>
- [17] *lavička jako reklamní médium* :[online]. [cit. 2005-05-07]
dostupný z www: <http://www.culveramherst.com/2005/home2005.html>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. <i>pohled do ulice</i>	10
Obr. 2. <i>Carcasson – celkový pohled na dochované pevnostní město</i>	13
Obr. 3. <i>města založená jako římské tábory</i>	13
Obr. 4. <i>ukázka dvou pařížských bulvárů</i>	14
Obr. 5. <i>pohled na parkoviště v centru města</i>	15
Obr. 6. <i>Rathausplatz</i>	15
Obr. 7 <i>ukázka některých prvků z městského mobiliáře od firmy MM cité</i>	20
Obr. 8. <i>ukázka jednotného městského mobiliáře (MM cité)</i>	21
Obr. 9. <i>další ukázka provedení jednotného městského stylu</i>	21
Obr. 10. <i>nové prvky mobiliáře s dosluhujícími “ troskami “ starého</i>	22
Obr. 11. <i>Lázeňský pavilón Gočár</i>	24
Obr. 12. <i>Logo města</i>	24
Obr. 13. <i>Historický znak města</i>	24
Obr. 14. <i>Ukázky z mobiliáře Lázně Bohdaneč</i>	24
Obr. 15. <i>re-design klasicistních laviček</i>	25
Obr. 16. <i>ukázky neoklasicistního osvětlení</i>	26
Obr. 17. <i>ukázky neoklasicistního osvětlení</i>	26
Obr. 18. <i>Plečnikova lampa</i>	27
Obr. 19. <i>A. Gaudi – secesní lavička</i>	28
Obr. 20. <i>Gaudiho Dračí brána</i>	28
Obr. 21. <i>detail zábradlí</i>	28
Obr. 22. <i>posezení v parku Güel</i>	29
Obr. 23. <i>litinová secesní kašna Hectora Guimarda</i>	29
Obr. 24. <i>Hector Guimard – vstupy do metra</i>	30
Obr. 25. <i>Hector Guimard – vstupy do metra</i>	30

Obr. 26. <i>secesní lampa- Luis Doménech</i>	30
Obr. 27. <i>Králičkova lampa- detail</i>	31
Obr. 28. <i>celkový pohled</i>	31
Obr. 29. <i>Barokní sv.Jan Nepomucký</i>	32
Obr. 30. <i>Josef Gočár -kubistický altán</i>	32
Obr. 31. <i>Josef Chochol – zahradní brána</i>	32
Obr. 32. <i>poměrně zdařilé začlenění současného mobiliáře do historických míst</i>	34
Obr. 33. <i>nepříliš šťastné začlenění soudobého chromového mobiliáře</i>	34
Obr. 34. <i>ukázky re-designu městského mobiliáře</i>	34
Obr. 35. <i>ukázky re-designu městského mobiliáře</i>	35
Obr. 36. <i>ukázka (českého) zdevastovaného, neudržovaného mobiliáře</i>	35
Obr. 37. <i>ukázka mobiliáře od MM cite – pro Lázně Bohdaneč</i>	36
Obr. 38. <i>ukázky prvků mobiliáře od JCDecaux</i>	38
Obr. 39. <i>ukázky košů odolných vůči bombám</i>	39
Obr. 40. <i>ukázka plastových recyklovatelných laviček</i>	39
Obr. 41. <i>ukázka jak oživit městské prostory</i>	40
Obr. 42. <i>údajně nerozbitná lavička</i>	40
Obr. 43. <i>lavečka jako reklamní médium</i>	41
Obr. 44. <i>lavečka na Franklin street</i>	41
Obr. 45. <i>litinové mříže se znaky měst –Liberec, Pardubice</i>	41
Obr. 46. <i>nedostatky venkovního vybavení města Kunovice</i>	42
Obr. 47. <i>nedostatky venkovního vybavení města Kunovice</i>	42
Obr. 48. <i>stojany na kola DW Windsdor</i>	43
Obr. 49. <i>stojany na kola Forpark</i>	43
Obr. 50. <i>stojany na kola MM cité</i>	44
Obr. 51. <i>stojany na kola Milan Valášek</i>	44

Obr. 52. stojany na bicykly	44
Obr. 53. první studie stojanu na kola	45
Obr. 54. finální varianta stojanu na bicykly	45
Obr. 55. návrhy klasičtějších typů stojanů	46
Obr. 56. studie umístění kola bicyklu ve stojanu	46
Obr. 57. Rozměrová studie vzdálenosti mezi jednotlivými stojany	47
Obr. 58. orientační systémy firmy DW Windsdor	47
Obr. 59. orientační systémy firmy MM cité	48
Obr. 60. rozcestníky dalších firem	48
Obr. 61. šipkové směrovky	48
Obr. 62. jednotlivé díly rozcestníku	49
Obr. 63. rozcestník - systém skládání	50
Obr. 64. návrh šipkového orientačního systému na sloupy veřejného osvětlení.....	50
Obr. 65. Ergonomická studie zorného pole člověka	51
Obr. 66. ukázka současného stavu laviček v Kunovicích	52
Obr. 67. lavičky firmy Urbanengineering	52
Obr. 68. lavičky firmy DW Windsdor	52
Obr. 69. Lavičky firmy Forpark	53
Obr. 70. Lavičky firmy MM cité	53
Obr. 71. Lavičky firmy Santacole	53
Obr. 72. barevné varianty laviček bez opěradel	54
Obr. 73. varianta s opěradlem	54
Obr. 74. ergonomie sezení – lavička	55
Obr. 75. ergonomická studie počtu osob na jednu lavičku	56

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. <i>Vybavení zklidněných prostorů (podle Boeminghause)</i>	17, 18
---	--------

